

UZUPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*miejsce
na naklejkę*

**EGZAMIN MATURALNY
Z JEZYKA BIAŁORUSKIEGO
POZIOM PODSTAWOWY**

DATA: **24 maja 2017 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **9:00**

CZAS PRACY: **170 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **50**

**UZUPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia ucznia do:

dostosowania
kryteriów oceniania

NOWA FORMUŁA

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 13 stron (zadania 1–11). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
5. Możesz korzystać ze słowników językowych.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

MOB-P1_1P-172

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 1.–5.

Наталля Пан

Быць свабодным

Наша свабода належыць да тых здабыткаў, з якімі мы нараджаемся і з якімі паміраем, мы не ў стане штосьці змяніць у натуральным парадку рэчаў. Усе мы валодаем прыроджанай і пажыццёвай свабодаю распараджацца сабою, сваім жыццём. Няўжо? – можаце здзівіцца вы. – А як жа наша штодзённая залежнасць: патрэбы блізкіх, начальнік-дыктатар, эканамічная сітуацыя, здароўе?

Чалавечая свабода прадугледжвае менавіта магчымасць выбіраць, але што і калі мы называем выбарам у нашым паўсядзённым жыцці? Ці можна лічыць выбарам сітуацыю, калі ў нас ёсць толькі два варыянты? Сапраўдны выбар у жыцці чалавека з’яўляецца тады, калі ў абодвух варыянтах, на абедзвюх шляхах вагаў, знаходзіцца аднолькавая колькасць плюсаў і мінусаў.

Выбар здзяйсняецца звычайна ў некалькіх этапах. Першы этап – гэта яснае ўсведамленне сваіх жаданняў. Мець жаданні, а тым больш разумець іх – занятак даволі рызыкаўны: калі не ўдаецца атрымаць тое, чаго мы моцна прагнулі, перажыванні і горыч непазбежныя. Менавіта таму многія з нас несвядома блакуюць сваю магчымасць выбіраць, адмаўляюцца ад свабоды ўжо на першым этапе.

Логіка ў дадзеным выпадку простая: лепш ні пра што не думаць і нічога не чакаць, не марыць, тады не будзе балюча, калі не здзейсніцца, і будзе прыемна, калі ўсё ж такі „пашанцуе”. Вось і атрымліваецца, што жыццё мінае, а мы скардзімся на яго аднастайнасць, шэрасць, прадказальнасць і адсутнасць усялякай свабоды выбару.

Другі этап выбару – аналіз наступстваў. Па якім шляху пайсці, за якім жаданнем? Дзеся справядлівасці варта заўважыць, што ў кожнага з нас заўсёды ёсць некалькі жаданняў, і часта ўзаемавыключальных.

З’яўляючыся дарослымі людзьмі, мы пералічваем набыткі і страты кожнага з варыянтаў. Адмаўляемся ад аналізу і атрымліваем „нечаканыя” негатыўныя наступствы, вінавацячы атачэнне, а нярэдка і Бога ў жорсткасці, несправядлівасці і дэспатызме. Заставацца вечна наіўнымі і інфантальнымі „дарослымі дзецьмі” – вось яшчэ адзін пашыраны спосаб ігнавання сваёй свабоды.

Паводле: <http://catholic.by>

Заданне 1. (0–1)

Чым для аўтаркі тэксту з’яўляецца свабода? Пазнач правільны адказ.

- A. Магчымасць дзейнасці.
- B. Абавязак падпарадкавання.
- B. Магчымасць выбару.
- Г. Адсутнасць прымусу.

Заданне 2. (0–1)

Словы „пашанцуе”, „нечаканья” і „дарослымі дзецьмі” ўзяты ў дзюкоссэ, таму што гэта:

- А) словы іншамоўнага паходжанья.
- Б) словы ў пераносным значэнні.
- В) апорныя словы тэксту.
- Г) словы высокага стылю.

Заданне 3. (0–1)

Раслумац, як разумееш погляд аўтаркі артыкула: „Мець жаданні, а тым больш разумець іх – занятак даволі рызыкаўны: калі не ўдаецца атрымаць тое, чаго мы моцна прагнулі, перажыванні і горыч непазбежныя”. (3 абзац)

.....

.....

.....

.....

Заданне 4. (0–1)

На аснове цэлага артыкула адкажы, праўда гэта ці фальш. Адказ пазнач адпаведнымі літарамі: П (праўда), Ф (фальш).

1.	Варта сабе ўсведамляць, што не ўсе людзі гатовыя карыстацца свабодай выбару.	П	Ф
2.	Аўтарка артыкула падкрэслівае, што свабода выбару найчасцей балансуе паміж добрым – дрэнным, карысным – бессэнсоўным.	П	Ф
3.	Аўтарка артыкула падкрэслівае, што не варта аналізаваць свае выбары, а варта аддацца волі лёсу.	П	Ф

Заданне 5. (0–1)

Складзі па аднаму пытанню да:

2 абзаца –

6 абзаца –

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 6.–10.

Марыя Кірава

Стэратыны пра вывучэнне моў: кропкі над „і”

Я вырашыла падзяліцца найбольш частымі міфамі пра вывучэнне моў і аспрэчыць іх. Некаторыя з іх настолькі ўкараніліся, што да гэтага часу падаюцца праўдай у апошняй інстанцыі. [...]

Трэба прысвячаць больш часу замежнай мове, родная нікуды не падзенецца. Зыходзячы з вопыту, магу дакладна сказаць: яшчэ як падзенецца. І добра, калі веды замежнай мовы будуць адпаведна добрымі, бо можна і сваю згубіць, і замежную не вывучыць. Мне давалося размаўляць з тымі, хто пераехаў на ПМЖ¹ пару гадоў таму. Гэтага часу ім хапіла, каб адвыкнуць размаўляць без памылак і адразу знаходзіць патрэбныя словы. Што адбываецца з тымі, хто з’ехаў дзесяцігоддзі таму і амаль не выкарыстоўваў родную мову, можна не казаць. Ці можа здарыцца нешта падобнае на радзіме? Можа, калі чалавек атачае сябе выключна іншамоўным асяроддзем ці пастаянна працуе ў ім. Таму не варта пагарджаць сваёй культурай. Добры фільм ці кніга на роднай мове дапамогуць цікава бавіць час і падтрымліваць веды на ўзроўні. [...]

Той, хто жыве ў краіне вывучаемай мовы, выдатна валодае ёй...
...калі прыкладаў намаганні вывучыць яе. [...] „Сама” мова вывучыцца толькі ў дзіцячым узросце і толькі на працягу пэўнага часу. Дарослыя ўжо ўспрымаюць усё праз прызму сваёй роднай мовы, таму ім складаней успрыняць іншую.

Вывучыць мову самастойна немагчыма.

У наш час інтэрнэту самастойна нельга вывучыць толькі нейкую занадта экзатычную мову вельмі далёкай краіны, носьбітаў якой можна пералічыць па пальцах. Анлайн-курсы, відэа, падкасты, форумы, інтэрактыўныя практыкаванні, аўдыёкнігі – толькі лянівы не карыстаецца такой разнастайнасцю. Канешне, самастойнае навучанне патрабуе дысцыпліны і паслядоўнасці, ды і напачатку складана знайсці менавіта “сваю” методыку. Сапраўды, самастойнае навучанне складаней, але хто хоча, той дабіваецца пастаўленых мэтай. Некаторым лягчэй займацца з настаўнікам індывідуальна ці ў групе, што, аднак, з’яўляецца асновай і не адмяняе неабходнасць самастойнай працы.

Носьбіт мовы – найлепшы настаўнік.

Напэўна, некаторыя з вас маюць знаёмых замежнікаў, якія вывучаюць вашу родную мову. Часам яны могуць задаваць такія пытанні, што нават адразу і не адкажаш. Чаму ў нашай мове нешта так, а не гэтак? А хто яго ведае, чаму... Бо ўсё так кажуць! Знаёмая сітуацыя? Справа ў тым, што носьбіты мовы часцей за ўсё не ўсведамляюць сваю мову як складаную сістэму. Ім гэта і не патрэбна, бо яны вольна валодаюць ёй, для іх яна толькі інструмент. Каб нешта даходліва патлумачыць, трэба добра разумець з’яву і ўмець гаварыць проста пра складанае. Таму далёка не кожны носьбіт мовы можа быць добрым настаўнікам, як і не кожны добры настаўнік – носьбіт мовы.

<http://adukacyja.info>

¹ ПМЖ – пастаяннае месца жыхарства.

Заданне 6. (0–1)

Пазнач згодна з інфармацыяй, пададзенай у тэксце. Падкрэслі ТАК, калі інфармацыя адпавядае тэксту, НЕ – калі не адпавядае.

1.	Роднай мовай людзі заўсёды валодаюць беспамылкова; гэта незабыўная мова.	ТАК	НЕ
2.	Інтэрнэт дапамагае ў самастойнай навуцы.	ТАК	НЕ
3.	Носьбіт мовы заўсёды з’яўляецца добрым настаўнікам.	ТАК	НЕ

Заданне 7. (0–2)

а) У якім стылі напісаны тэкст *Стэрэатыпы пра вывучэнне моў: кропкі над „і”*? Пазнач правільны адказ.

- А) навуковым
- Б) афіцыйна-дзелавым
- В) публіцыстычным
- Г) мастацкім

б) Падай дзве характэрныя асаблівасці гэтага стылю.

- 1)
- 2)

Заданне 8. (0–1)

Ад назоўнікаў утвары прыметнікі:

- А) мова –
- Б) вопыт –
- В) памылка –

Заданне 9. (0–1)

Пазнач значэнне, у якім слова *міф* выступае ў тэксце.

- 1) Старажытнае народнае паданне аб паходжанні свету і з’яў прыроды з фантастычнымі вобразамі багоў і легендарных герояў.
- 2) Нешта фантастычнае, неверагоднае; вымысел (пераноснае значэнне).

Глумачальны слоўнік беларускай мовы, пад рэд. Я.Коласа, К.Крапівы, П.Глебкі, Мінск 1977–1984.

- Што гэта?
- Каб не давалі есці байцам. Каб выдавалі іх паліцаям. Дадучь гарэлкі і тытуню.
- Няхай бы сабе вісела, сынок. Няўжо ж іх нехта паслухае?
- Будуць расстрэльваць тых, хто не паслухае. Усю сям'ю. І хату спаляць.
- На ўсё божая воля...

Яны пайшлі – зноў адно за адным і моўчкі. [...]

Маці не спіць.

Каля гэтага хутара фронт – трагічны пачатак вайны – прайшоў, як нейкі раптоўны віхор – і верхам, і нізам. Раўлі самалёты, ірваліся бомбы, грукаталі танкі, беглі па збожжы салдаты... Прайшоў гэты віхор і праз душу: ён нечакана вымеў з хаты абодвух старэйшых сыноў. [...]

Так, тых няма. Бог святы ведае, што будзе... А гэты, апошні, не хоча сядзець у хаце, шукае няшчасця. Дачакалася – нават не скажа, куды і чаго...

...Яны прыйшлі яшчэ зацямна. Старая не спала ад болю ў нагах, і асцярожны стук у шыбу не разбудзіў яе, а проста спалохаў. [...]

– Хозяин! Хозяин, открой! [...]

– Мать? Ты нам хлебушка дай, родная... Ты не бойся: мы сразу же уйдем... Из лагеря бежали...

Шэры і гладкі тэлеграфны слуп са злавесным гудзеннем праплыў перад яе вачыма... З той самай паперкай, якую рваў яе хлопец... Мільганула думка, трывогай тузануўшы за сэрца: а ён яшчэ не вярнуўся!.. [...]

– Заходзьце, хлопчыкі! Я вам хоць малачка... Хоць смагу прагнаць... Лямпу не будзем запальваць... [...]

І на гасцінцы, і ў мястэчку, на ўсім – так добра знаёмым і якім жа кароткім цяпер – шляху ад роднай хаты да свежай ямы ў лапухах добрыя людзі бачылі яе пакутніцкі паход. І ўсім было зразумела, куды і завошта.

Чатыры босыя, у вайсковых лахманах мужчыны, з рукамі, скручанымі назад калючым дротам, па двух ішлі следам за ёю. Ёй фашысты зрабілі палёгку: не звязалі рук... [...]

Свае худыя, так мала ў жыцці цалаваныя рукі яна трымала мазалямі да мазалёў. [...]

І ў ранішнім святле роднага сонца ясным быў яе твар, хоць па маршчынах міжвольна каціліся слёзы. Яна і тут не думала пра сябе. Дзе ён, яе Васілёк, чаму не вярнуўся? Як добра, Божа ласкавы, што ён не прыйшоў, не прыбег нават і на пажар роднай хаты!.. [...]

Дзе яны, Уладзік і Сцяпан? Хавай іх, Божа, усіх трох ад куль, дай ім усім убачыць матчыну магілу! І тут душа яе вярталася да гэтых, да чужых сыноў, з якімі так моцна зраднала доля... [...]

І яна рабіла адно – яшчэ як мама вучыла – малілася. І за сваіх сыноў, і за чужых, і за сябе... [...]

1957

<http://knihi.com>

Тэма 2. Зрабі аналіз верша. Пастаў інтэрпрэтацыйны тэзіс і абгрунтуй яго. Твая праца павінна налічваць не менш за 250 слоў.

Максім Танк

Гравюры Скарыны

Гравюры Скарыны!

Ён выказаў іх

На спаконвечным

Дрэве гісторыі

Свайго народа,
Хоць мог бы падабраць
І больш падатлівы,
І больш удзячны
Матэрыял.
І выказаў ён іх
Не штыхелем-разцом,
А промнем сонца.
Промнем сваёй веры
І любові да народа.
Таму штрых кожны
Быў такі глыбокі,
Што ні агонь,
Ні забыццё,
Ні ворагі,
Ні час
Гравюраў гэтых
Знішчыць
Не змаглі.

І сёння
Нейкая чароўная
Жыве ў іх сіла,
Якая сляпым вяртае зрок,
Глухім – іх слых,
Няпомнячым – іх памяць,
А без’языкім – мову.

М. Танк, *Гравюры Скарыны*, “Звязда”, № 203, 5 верасня 1990, с. 1.

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)